

УДК 821

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.2.6>

О. М. СЕМЕНОГ

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови і літератури,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка,
м. Суми, Україна*

Електронна пошта: olenasemenog@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-8697-8602>

М. В. НАДУТЕНКО

*кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник,
Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України, м. Київ, Україна*

Електронна пошта: margo.nadutenko@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-3215-0970>

ПЛАТФОРМА «МЕДІА&КАПСУЛИ» ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ

У статті здійснено огляд створення та використання платформи «МЕДІА&КАПСУЛИ» як засобу підвищення рівня медіакультури з метою проведення лінгвістичних досліджень в умовах інформаційної війни. Платформа розроблена освітньо-дослідницьким центром «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» СумДПУ імені А. С. Макаренка та УМІФ НАН України в межах гранту IREX. Схарактеризовано технічні особливості Віртуальної лексикографічної лабораторії «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» як складової платформи.

У словнику подано терміни (240 одиниць), їхні дефініції, переклад і тлумачення англійською мовою, мультимедіа (аудіо-, відеоконтент) для забезпечення мультимедійної візуалізації інформації з інфомедійним компонентом.

В основу концепції платформи покладено принципи інтерактивності, візуалізації, міждисциплінарної інтеграції, текстоцентризму, м'якої інтеграції інфомедійної грамотності.

Схарактеризовано підсистему презентації інформації платформи, що розміщується на окремому веб-сервері та містить модулі для взаємодії з користувачем і відображення інформації у вигляді «медіакапсул»: «Медіаграмотність», «Критичне мислення», «Соціальна толерантність», «Стійкість до впливів, фактчекінг», «Інформаційна грамотність», «Цифрова безпека», «Візуальна грамотність», «Інноваційність, розвиток креативності», наповнені медіаосвітнім матеріалом з урахуванням методів медіамоніторингу, медіаспостереження, критичного аналізу медійного продукту.

Представлено окремі результати аналізу моніторингу програмного продукту серед здобувачів освіти, майбутніх журналістів, учителів за результатами використання платформи. З'ясовано важливість умінь розрізняти важливі та другорядні деталі медіаповідомлення, працювати з фактами й аргументами, аналізувати фото, пости, інфографіку; розпізнавати типові вербальні та невербальні засоби, які вказують на наявність маніпуляції, пропаганди, прихованого змісту повідомлення; володіти прийомами комунікативної взаємодії у мережевому просторі; набути навичок протидії фейкам, мові ворожнечі; набути умінь міжособистісної комунікації.

Ключові слова: інформаційна війна, медіакультура, платформа «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ», «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності», Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України, Освітньо-дослідницький центр «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус», Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Постановлення проблеми

Інформаційна безпека держави значною мірою залежить від умінь громадян раціонально споживати медіаконтент, критично сприймати інформацію, ідентифікувати емоційний вплив медіа, відрізняти факти від суджень, виявляти маніпулятивний контент, фейки. Зазначене обу-

мовлює суспільний запит на підвищення рівня медіакультури користувачів.

З метою підвищення рівня медіакультури, інформування та критичного споживання медіа українським суспільством Академія української преси, міжнародна програма IREX «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність-націо-

нальне розгортання» інспірують у партнерстві з освітніми, науково-дослідними інституціями низку проектів, з поміж яких і підготовка електронних освітніх ресурсів з медіаграмотності [Академія української преси].

Упродовж 2020 – 2022 рр. у межах грантових проектів програми IREX Освітньо-дослідницький центр «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬський кампус» СумДПУ імені А. С. Макаренка та Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України (далі – УМІФ НАН України) розробили WEB-портал «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» [Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності] та платформу «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ» [Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ»]. Означені програмні продукти в умовах інформаційної війни набувають усе більшого поширення у навчально-педагогічній та освітній сферах і, як показує аналіз, сприяють формуванню м'яких навичок (soft skills) роботи з медіатекстом, що є невід'ємною складовою медіакультури.

Аналіз попередніх досліджень

Теоретико-концептуальні засади лінгвістичних досліджень концептів медіаосвіти та медіакультури ґрунтуються на положеннях Концепції впровадженні медіаосвіти в Українв (2016), Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року (2021 р.). Указу Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» (2017).

Необхідність підвищення рівня медіакультури в умовах інформаційної війни актуалізувала педагогічні та лінгвістичні розвідки, у яких: окреслено практичний досвід використання візуалізації та цифровізації для успішної медіаосвіти [Makarova: 6]; описано специфіку формування медіаосвітніх умінь майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки [Semenog: 8]; конкретизовано поняття інформаційної грамотності учнів і потреби її розвитку засобами соціальних медіа [Zhu: 4]; з'ясовано типологію електронних освітніх ресурсів з медіаосвіти [Друшляк]; наголошено на необхідності застосування та подальшого впрова-

дження передових цифрових розробок УМІФ НАН України [VIRTUAL LABORATORY].

У дослідженні А. Телецької, А. Загнітко, М. Надутенко увагу зосереджено на інформаційно-пошукових мовах та їх типах; подано найвідоміші пошукові інтелектуально-мовні системи та засоби їх реалізації; висвітлено переваги та недоліки побудови системи кожної інформаційно-пошукової мови [Телецька]. У працях М. Надутенка, В. Широкова, О. Стрижака представлено інформаційно-аналітичний комплекс підтримки процесів трансдисциплінарних досліджень, описано діяльність Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, обґрунтовано застосування інтелектуальних когнітивних комп'ютерних технологій в логіко-лінгвістичних дослідженнях законодавства України, презентовано авторські програмні інструменти, зокрема Когнітивну ІТ-платформу «ПОЛЕДР» [Широков], окреслено перспективи використання національних лінгвістичних цифрових ресурсів УМІФ НАН України в освітньому процесі [Надутенко].

Ґрунтовні розробки спеціальних класів онтологічно керованих лексикографічних систем представлено у дослідженні авторів [Ontology-Driven Lexicographic Systems]: описано принципи їх формування та використання для обробки великої кількості мережевих документів; правила взаємодії з мережевими інформаційними ресурсами на основі перетворення текстових документів в інтерактивний формат; правила формування онтологічних систем, що реалізують функції структурування документа, функції відображення інформації та функціонального управління; процес формування монодисциплінарних та мультидисциплінарних L-систем, принципи формування семіотично та семантично організованого інформаційного середовища; представлено гіпервластивість індуктивності набору елементарних інформаційних одиниць, досліджено гнучкість онтологій, що робить їх зручними для використання.

Фахівці УМІФ НАН України В. Широков, М. Надутенко входять до групи розробників програмного продукту Комп'ютерна програма «Когнітивна ІТ платформа ПОЛЕДР» N 96078 від 17.02.2020 р. (співавтори: О. Палагін (Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАНУ), О. Стрижак та С. Довгий (Національний центр

«Мала академія наук України»). Програмний продукт впроваджено у науково-освітню діяльність [Shyrovkov, Nadutenko, Stryzhak]. Означені вище напрацювання стали передумовою створення технологічної платформи «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛІ»».

Мета статті: здійснити огляд технологічної платформи «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛІ»» для формування медіакультури користувачів в умовах інформаційної війни, розробленої освітньо-дослідницьким центром «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» СумДПУ імені А. С. Макаренка та УМІФ НАН України в межах гранту IREX.

Методи дослідження

Під час дослідження використано вибірково-практичний метод пошуку базового програмного продукту УМІФ НАН України; описовий метод сутності та функціональних можливостей технологічної платформи «Медіакапсули». Застосовано системний підхід як головний принцип побудови, функціонування та подальшого функціонування «Мультимедійного словника з інфомедійної грамотності» та платформи «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛІ»».

В основу дослідження покладено також визначення понять, які автори розкрили у попередніх публікаціях. Зокрема, медіаосвіту Н. Грона, М. Друшляк, Н. Пономаренко, О. Семенов, О. Семеніхіна характеризують як процес навчання і самонавчання за посередництва медіа, науково-освітню сферу діяльності, що спрямована на формування психологічного захисту від маніпуляцій та формування медіаграмотності особистості [Друшляк].

Відповідно до положення МОН України про електронні освітні ресурси (2012) [Положення] до електронних освітніх ресурсів належать медіатексти (програми радіо, телебачення), креолізовані тексти (комікси, дудли), текстові (газети, журнали, книги), е-словники, онлайн посібники, аудіоматеріали (радіопроекти, подкасти) та відеоматеріали освітнього призначення.

Виклад основного матеріалу

Для більш детального огляду технологічної платформи «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛІ»» окреслимо пріоритети діяльності освітньо-дослідницького центру

«МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» СумДПУ імені А. С. Макаренка та УМІФ НАН України.

Освітньо-дослідницький центр «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» (керівник – О. Семенов) створено на кафедрі української мови і літератури СумДПУ імені А. С. Макаренка для проведення досліджень з питань інфомедійної грамотності для здобувачів освіти.

УМІФ НАН України є державною установою та базовою організацією Національної словникової бази України [УМІФ]. УМІФ НАН України виконує технологічний (повний) цикл розробки когнітивних інформаційно-аналітичних інструментів роботи з масивами природномовних текстів відповідно до концепцій Big Data – від наукових теорій до промислових зразків. Для оброблення великих масивів даних та подальшого ефективного представлення фахівці УМІФ НАН України, як зазначає М. Надутенко, пропонують підхід, в основі якого – надання консолідованого інтерактивного доступу до інформації про наукові результати, що представлені в великій кількості інформаційних ресурсів різного типу. Для цього створюється інформаційно-аналітична система, яка характеризується гнучкою онтолого-керованою архітектурою, що дозволяє динамічно модифікувати її склад і структуру до потреби конкретного користувача в межах поставленого завдання [Надутенко].

УМІФ НАН України розробив та забезпечує функціонування і доступ користувачів мережі Інтернет понад 50 електронних словникових та інших мовно-інформаційних систем, а також об'єктів Національної словникової бази України [Проекти УМІФ].

У грантовому проєкті «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність-національне розгортання» 2020 – 2021 рр. УМІФ НАН України спільно із Освітньо-дослідницьким центром «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка розробили Віртуальну лексикографічну лабораторію «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» [Презентація віртуальної лабораторії].

Віртуальну лабораторію створено на основі теорії та лінгвістичних технологій академіка В. Широкова; практично впроваджено й адаптовано під сучасні вимоги завідувачем відділу

інформатики УМІФ НАН України Максимом Надутенко (головний редактори А. Загнітко) за участі науковців УМІФ НАН України: Максим Надутенко (головний програмний розробник), Маргарита Надутенко (керівник групи лексикографів), О. Семеног (керівник грантового проєкту), Н. Пономаренко, Н. Грона, О. Фаст, А. Баєва, Т. Дятленко, Л. Шерстюк, О. Ставицький, І. Ставицька, С. Куранова як учасники грантового проєкту. Цільова аудиторія: здобувачі освіти, фахівці в галузі медійної комунікації, журналісти, учителі, викладачі, широке коло користувачів, які професійно цікавляться питаннями інфомедійної грамотності.

WEB-портал містить інформацію про елементи предметної галузі «Медіаосвіта»: терміни (240 одиниць), їхні дефініції, переклад і тлумачення англійською мовою, мультимедіа (аудіо-, відеоконтент) для забезпечення мультимедійної візуалізації інформації з інфомедійним компонентом (рис. 1).

Словник є першою спробою систематизувати термінологію медіалінгвістики, надає основні відомості про ключові терміни та поняття інфомедійної грамотності широкому колу користувачів: *авторство, аудіокнига, бан, булінг, вебквест, відеоблог, гаджет, інтернет-журнал,*

онлайн-шахрайство, цифрова безпека, факт, фейк, фішинг, пошукова система, троль, чат-бот та ін. (рис. 2).

Лексемний склад словника акцентовано на сучасних правописних нормах. Це написання складних слів, компонентом яких, наприклад, є слово *медіа*: *медіабезпека, медіаграмотність, медіависловлювання* та ін. (рис. 3)

З-посеред запозичень в українській мові наголошуємо на українських відповідниках, наприклад, *бенефіціар – вигодонабувач* (рис. 4).

Укладання словника реалізувало низку завдань: створення експериментальної системи віртуальної професійної взаємодії із застосуванням сучасних лінгвістичних технологій; формування інноваційного інформаційно-довідкового ресурсу, що містить інформацію про елементи онтології предметної галузі «медіа» (класи термінів, їх дефініції та мультимедіа) як відкритої системи, що може оновлюватися в режимі реального часу та наповнюватися новими функціями; надання основних відомостей про ключові терміни та поняття інфомедійної грамотності широкому колу користувачів; використання словника як практичного тренажера для студентів та учнів.

Отримані результати дали підстави учасникам гранту розробити програмний про-

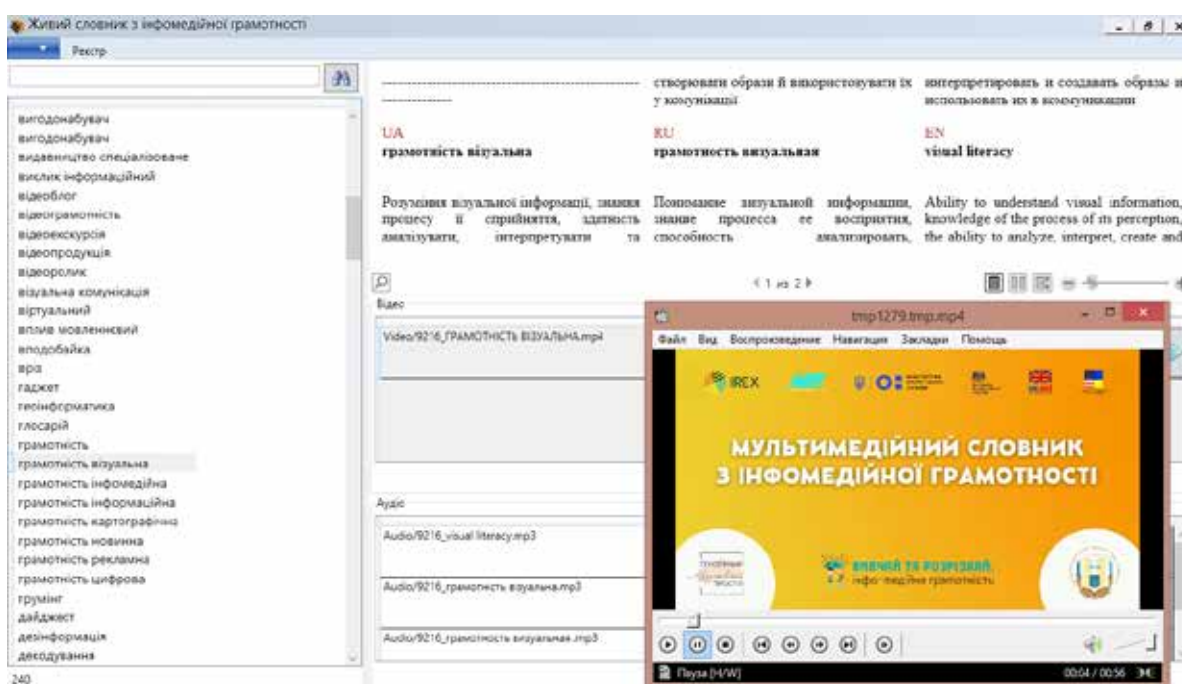

Рис. 1. Вікно віртуальної лексикографічної лабораторії «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» – лексема «Грамотність візуальна»

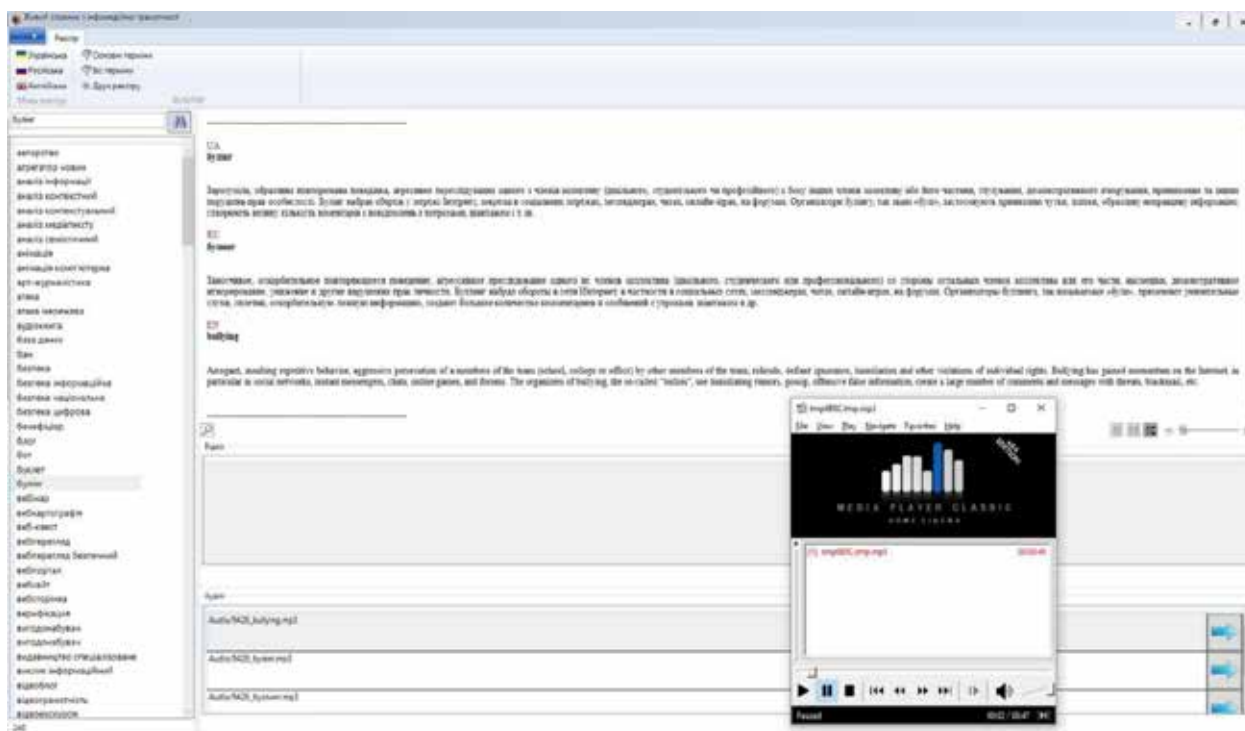

Рис. 2. Лексема «булінг»: тлумачення (українською, англійською мовами), аудіо (українською, англійською мовами); відеоролик відповідно до тлумачення

дукт «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ». Програмний продукт створено з урахуванням досвіду апробованих УМІФ НАН України програмних продуктів [Програмні продукти].

Мету електронної платформи розробники вбачають у забезпеченні мультимедійної візуалізації інформації з інфомедійним компонентом (капсул), семантично пов'язаних контекстів їх описів та результатів обміну інформацією між розподіленими трансдисциплінарними інформаційними ресурсами (системами, електронними словниками, посібниками, відеоматеріалами, таблицями, картами, конспектами уроків, вправами тощо).

Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ» складається із двох підсистем: інформаційно-пошукової підсистеми (розміщена на сервері) та підсистеми подання інформації на основі браузера, які працюють паралельно, щоб надавати користувачам інформацію, необхідну для вирішення прикладних завдань (створення медіаконтенту, дослідження, навчання).

Окрім компоненти зазначених підсистем розміщуються на окремих серверах (віртуальних машинах).

Підсистема презентації інформації оформлюється у вигляді веб-порталу (розміщується на окремому веб-сервері (віртуальній машині) та містить модулі для взаємодії з користувачем та відображення інформації у вигляді «МЕДІА&КАПСУЛИ»: «Медіаграмотність», «Критичне мислення», «Соціальна толерантність», «Стійкість до впливів, фактчекінг», «Інформаційна грамотність», «Цифрова безпека», «Візуальна грамотність», «Інноваційність, розвиток креативності», наповнені медіа освітнім матеріалом з урахуванням методів медіамоніторингу, медіаспостереження, критичного аналізу медійного продукту.

«Медіакапсулу» означено як інтерактивне медіасередовище, в якому на одному ресурсі гармонійно поєднані файли за картою компетентностей проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність-національне розгортання» IREX («Медіаграмотність», «Критичне мислення», «Соціальна толерантність», «Стійкість до впливів, фактчекінг», «Інформаційна грамотність», «Цифрова безпека», «Візуальна грамотність», «Інноваційність, розвиток креативності»), наповнені якісно структурованим освітнім матеріалом. Потребу капсули «Якісний медіатекст: зміст, методика створення, редакту-

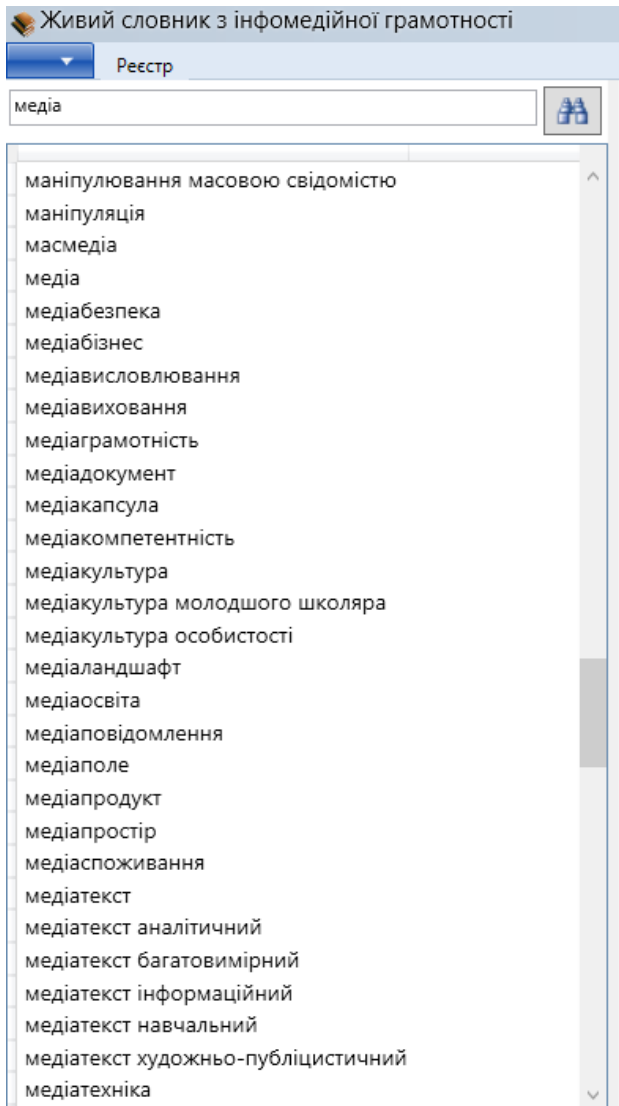

Рис. 3. Лексеми з компонентом *медіа-*

вання» обґрунтовуємо результатами міжнародного дослідження PISA стосовно читацької грамотності (2018).

Кожна «МЕДІА&КАПСУЛА» охоплює такі складники: назву, розробника, мету вивчення, постановку проблеми; теоретичний блок (монографії, статті, презентації виступів, лінки на новини, відео та ін.); терміни, які внесено у «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності»; практичний блок (вправи, завдання для гурткової роботи з метою формування м'яких навичок інфомедійної грамотності у здобувачів вищої освіти) (рис 4 – 5).

Ураховуємо також методи медіамоніторингу (передбачає паспортизацію слів, що актуальні для укладання функціональних словників медіасфери); опитування, медіаспостереження, кри-

тичного аналізу медійного продукту та захисту інформації (рис. 7).

В основу концепції електронної платформи покладено методологію IREX: принципи особистісного розвитку, інтерактивності, візуалізації, міждисциплінарної інтеграції, текстоцентризму, м'якої інтеграції інфомедійної грамотності, естетичної вартісності медіатекстів, розвитку критичного мислення.

Як показує аналіз проведеної роботи, учасники набули умінь

- тлумачити текст інтерв'ю, репортажу з урахуванням його специфіки,

- структурувати, виокремлювати інформацію з одного чи кількох медіаджерел, тему й мікротеми,

- розрізняти важливі і другорядні деталі медіаповідомлення,

- визначати зв'язок між компонентами змісту, структури та мовним оформленням медіатекстів, що належать до різних стилів і жанрів;

- складати текст різних типів (теле-, радіо), стилів і жанрів (новина, замітка, повідомлення, інтерв'ю, нарис, есе, репортаж) з урахуванням структурно-сміслових, мовностилістичних особливостей;

- аргументовано добирати, використовувати і створювати відповідно до теми або етапу заняття педагогічно доцільний медіатекст;

- працювати з фактами й аргументами, аналізувати фото, постери, інфографіку;

- створювати медіатексти різних жанрів;

- аргументовано пояснювати власне бачення сприйнятої інформації;

- розпізнавати типові вербальні та невербальні засоби, які вказують на наявність маніпуляції, пропаганди, прихованого змісту повідомлення;

- володіти прийомми комунікативної взаємодії у мережевому просторі;

- набути навичок протидії фейкам, мові ворожнечі;

- набути умінь міжособистісної комунікації, ефективної взаємодії з іншими людьми, що підтверджує готовність до конструктивного діалогу з питань формування медіацінностей молоді і є особливо важливим в умовах маніпулятивного впливу країни-агресора і підвищення рівня конфліктності.

Українським мовно-інформаційним фондом Національної академії наук України Укла-

<p>має український відповідник <i>вигодонабувач</i></p> <p>UA бенефіціар, вигодонабувач</p> <p>Особа, яка користується благами за договором або іншою законною підставою та на користь якої здійснюється довірче управління; одержувач</p>	<p>RU бенефициар</p> <p>Лицо, пользующееся благами по договору или другому законному основанию и в пользу которого осуществляется доверительное управление; получатель</p> <p>EN beneficiary</p>	<p>A person who enjoys benefits under a contract or other legal document, a person in whose favor trust is established; recipient</p>
---	--	---

Відео

Аудіо

- Audio/9210_beneficiary.mp3
- Audio/9210_бенефіціар.mp3
- Audio/9210_бенефициар.mp3

Рис. 4. Лексема «бенефіціар»

Капсула Соціальна толера...

Теоретичний блок

ПОНЯТТЯ

Соціальна толерантність - складове життєве явище, яке характеризується спроможністю взаємодіяти продуктивно з іншими людьми, прагнути в команді, подолати конфлікти, приймати самостійні рішення, відповісти на їхні запитання для оцінки.

«Толерантність – надзвичайне питання. Більшість сучасних дослідників констатують фундаментальну її суперечливість. [...] Насправді єдине, про що можна вести мову без протиріч, то це про певні практичні толерантності, що ґрунтуються на абсолютно відмінні від морального фундаменту принципи» (с. 15).
Хом'яков М. Б. Толерантність і її межі: роздуми по поводу современной англо-американской теории // Философские и межкультурологические проблемы толерантности: коллективная монография / отв. ред. Н. А. Купина, М. Б. Хом'яков. Москва: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. С. 15–26. (Золотая коллекция).

«Толерантність – одна з найсуттєвіших цінностей сучасного суспільства. Утім, це не применшує її значущості, навпаки, відбиває складність того світу, у якому змушена жити людина-сучасник» (С. 26).
Хом'яков М. Б. Толерантність і її межі: роздуми по поводу современной англо-американской теории // Философские и межкультурологические проблемы

Рис. 5. Капсула «Соціальна толерантність». Теоретичний блок

дено Меморандум з про співпрацю з IREX з метою надання послуг (безстрокового) хостингу WEB-порталу «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності», "Трансдис-

циплінарного кластеру "МЕДІАКАПСУЛИ" на ресурсах УМІФ НАН України з включенням зазначеного кластеру до Українського лінгвістичного порталу (<https://icorp.ulif.org.ua/>). Це

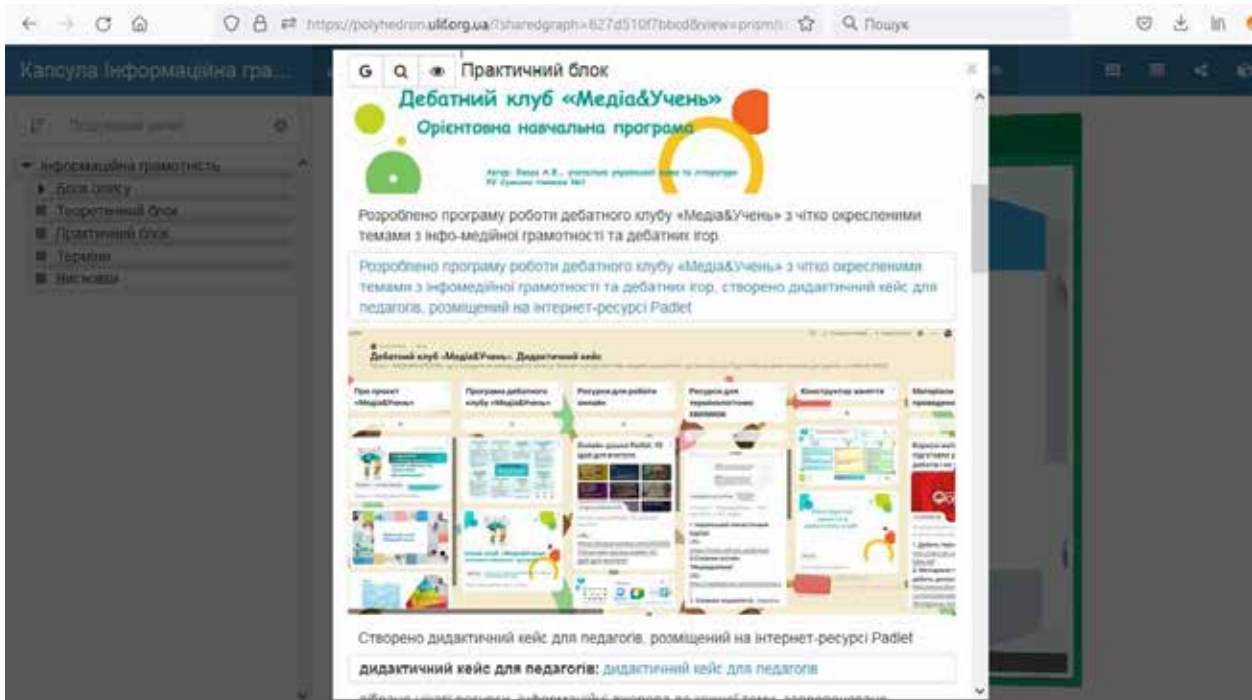

Рис. 6. Капсула «Інформаційна грамотність». Практичний блок

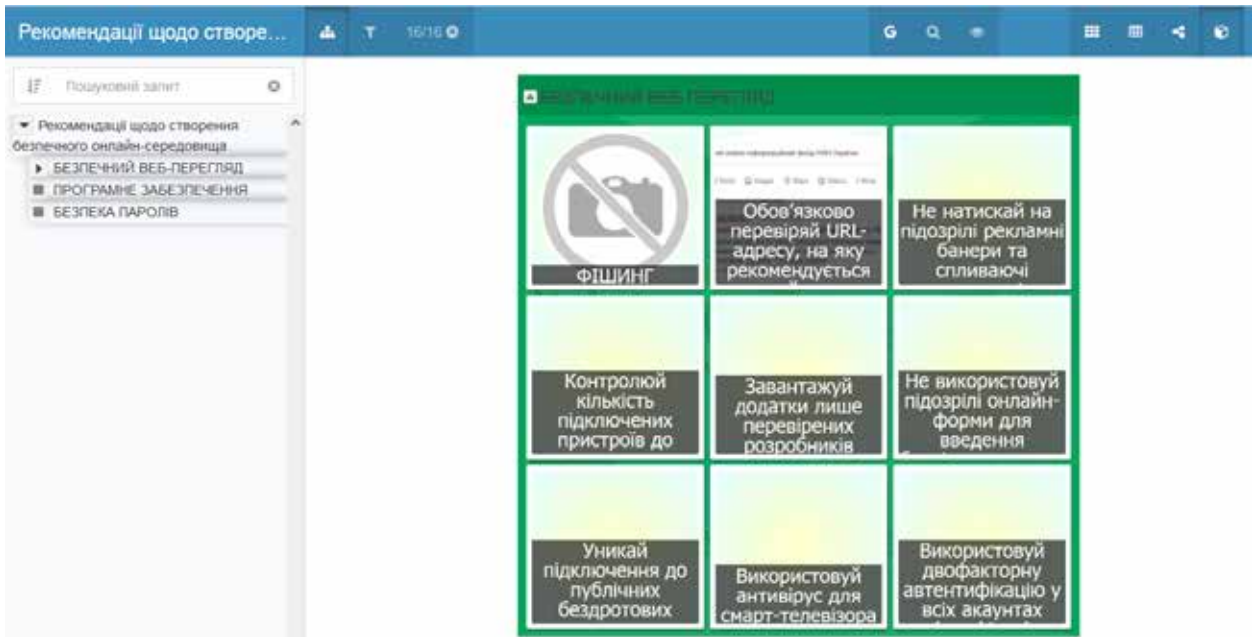

Рис. 7. Капсула «Цифрова безпека». Рекомендації щодо створення безпечного онлайн-середовища

забезпечує сталість функціонування створеного програмного продукту та подальше використання [Ресурси УМІФ].

Висновки

Необхідність підвищення рівня медіакультури широкого кола користувачів в умовах інформаційної війни актуалізувала педагогічні та лінгвістичні розвідки, які вико-

нуються у партнерській взаємодії. У межах гранту IREX освітньо-дослідницький центр «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» СумДПУ імені А. С. Макаренка та УМІФ НАН України розробили платформу «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ». Для створення платформи використано вибірково-практичний метод пошуку, застосовано системний підхід як

принцип побудови, функціонування та подальшого функціонування платформи. В основу концепції платформи покладено принципи інтерактивності, візуалізації, міждисциплінарної інтеграції, текстоцентризму, м'якої інтеграції інфомедійної грамотності.

Моніторинг цільової аудиторії: здобувачів освіти, майбутніх журналістів, учителів під час заходів, проведених Освітньо-дослідницьким центром «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» (заходи представлені на каналі https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ) засвідчив, що учасники набули умінь структурувати, виокремлювати інформацію з одного чи кількох медіаджерел, тему

й мікротеми, розрізняти важливі і другорядні деталі медіаповідомлення, працювати з фактами й аргументами, аналізувати фото, постери, інфографіку; розпізнавати типові вербальні та невербальні засоби, які вказують на наявність маніпуляції, пропаганди, прихованого змісту повідомлення; володіти прийомами комунікативної взаємодії у мережевому просторі; набути навичок протидії фейкам, мові ворожечі; набути умінь міжособистісної комунікації.

Означені програмні продукти в умовах інформаційної війни, як показує аналіз, сприяють формуванню м'яких навичок (soft skills) роботи з медіатекстом, що є невід'ємною складовою медіакультури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академія української преси. URL: <https://www.aup.com.ua/#> (дата звернення: 15.09.2022).
2. Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності. Широков В. А., Загнітко А. П., Надутенко Максим, Надутенко Маргарита, Олена Семенов та ін. *Український мовно-інформаційний фонд НАН України, створено в рамках грантової програми «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність»*, IREX (Рада наукових досліджень та обмінів) за підтримки Посольств Великої Британії та США у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси, 2020-2022. URL: <https://icorp.ulif.org.ua/InfoMediaVLL/> (дата звернення: 15.09.2022).
3. Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ: URL: <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d51300d57f&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d512b2400d&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d51267faae&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d511a1bf53&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d511476cbf&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d510f7bbcd&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d510961fcf&view=prism>; <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d510350ae9&view=prism> (дата звернення: 15.09.2022).
4. Makarova E. A., and Makarova E. L. The Functional Model of Using Visualization and Digitalization for Media Literacy Development in Media Education Process. *Media Education (Mediaobrazovanie)*. 2019. № 59(4), pp. 547–556. DOI:<https://10.13187/me.2019.4.547>.
5. Semenog O., Semenikhina O., Oleshko P., Prima R., Varava O., and R. Pykaliuk, Formation of Media Educational Skills of a Future Teacher in the Professional Training. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 2020. № 12(3), pp. 219–245. DOI:<https://10.18662/rrem/12.3/319>.
6. Zhu S., Yang H., Wu D., and Chen F., Investigating the Relationship Between Information Literacy and Social Media Competence Among University Students. *Journal of educational computing research*. 2021. № 0735633121997360, DOI:<https://10.1177/0735633121997360>.
7. VIRTUAL LABORATORY «MULTIMEDIA DICTIONARY OF INFOMEDIA LITERACY». International scientific and practical conference «Philological sciences, intercultural communication and translation studies: an experience and challenges»: conference proceedings, April 23–24, 2021. Vol. 1. Czestochowa: «Baltija Publishing». Монографія // К.: ТОВ «КАЛЕНДАР ТМ», 2021. – 300 с. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/128/3621/7733-1> (дата звернення: 15.09.2022).
8. Друшляк, М. Г., Семенов, О. М., Грона, Н. В., Пономаренко, Н. П., Семеніхіна, О. В. ТИПОЛОГІЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ МОЛОДІ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. 88(2). 1–22. DOI:<https://doi.org/10.33407/itlv.v88i2.4786>.
9. Презентація віртуальної лабораторії «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності»: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HN0bsmnM6gE> (дата звернення: 15.09.2022).
10. Телецька А. О., Загнітко А. П., Надутенко М. В. Класифікація інформаційно-пошукових мов. URL:<file:///C:/Users/User/Downloads/5477%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10998-1-10-20180525.pdf>
11. Широков В. А. ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛОГІКО-ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА *Том 2 № 95 (2020): Науково-технічний журнал "Біоніка інтелекту"*

12. Надутенко М. В. Загальний огляд та перспективи використання національних лінгвістичних цифрових ресурсів Українського мовно-інформаційного фонду НАН України. *Зб. праць конфер. Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2020.* URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/17607>
13. Ontology-Driven Lexicographic Systems Oleksandr Stryzhak, Maksym Nadutenko, Volodymyr Shyrovok, Vitalii Prykhodniuk, URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-98012-2_16
14. Shyrovok V. A., Nadutenko M. V., Stryzhak O. Ye., Yuschenko S. S. Technological fundamentals of logical and linguistic research of legislation. In: *Bionics of Intelligence*, Kharkiv National University of Radioelectronics, 2021. DOI:10.30837/bi.2020.2(95).01.
15. Stryzhak O., Prykhodniuk V., Popova M., Nadutenko M., Haiko S., Chepkov R. Development of an Oceanographic Databank Based on Ontological Interactive Documents. *Lecture Notes in Networks and Systems*. Cham : Springer. 2021. С. 97–114. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-80126-7_8
16. Nadutenko M., Prykhodniuk V., Shyrovok V., Stryzhak O. Ontology-Driven Lexicographic Systems. *Advances in Information and Communication. FICC 2022. Lecture Notes in Networks and Systems*. Cham : Springer. 2022. С. 204–215. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-98012-2_16
17. Надутенко Максим Вікторович Створення трансдисциплінарних кластерів знань на основі лінгвістичних технологій платформи «ПОЛІЕДР» («POLYHEDRON») з елементами штучного інтелекту. *Матеріали Міжнародної наукової конференції «Актуальні питання сучасної лінгвістики», 2021.* URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19709>
18. Надутенко Максим Вікторович, Яблочков Микита Мирчович Створення віртуальної лексикографічної платформи «UNILEX» як елементу системи соціально-професійної взаємодії «Всеукраїнський лінгвістичний діалог» у контексті інформаційно-еволюційного підходу. *Матеріали Міжнародної наукової конференції «Актуальні питання сучасної лінгвістики», 2021.* URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19709>
19. УМІФ: Український мовно-інформаційний фонд НАН України URL: <https://www.ulif.org.ua/about/>.
20. Проєкти УМІФ : URL: <https://ulif.org.ua/projects>
21. Положення МОН України про електронні освітні ресурси (2012) <https://ips.ligazakon.net /document/view/Re22007?an=10>
22. Програмні продукти : URL: <https://central.ulif.org.ua/>
23. Ресурси УМІФ : URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist>

REFERENCES

1. *Akademiia ukrainskoi presy [Academy of the Ukrainian press]*. URL: <https://www.aup.com.ua/#> (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].
2. *Multymediyni slovnyk z infomediinoi hramotnosti [Multimedia dictionary of infomedia literacy]*. Shyrovok V. A., Zahnitko A. P., Nadutenko Maksym, Nadutenko Marharyta, Olena Semenoh. Ukrainskyi movno-informatsiyni fond NAN Ukrainy, stvoreno v ramkakh hrantovoi prohramy «MEDIA&VChYTELSkyi kampus» proiektu «Vyvchai ta rozrizniai: infomediina hramotnist», IREX (Rada naukovykh doslidzhen ta obminiv) za pidtrymky Posolstv Velykoi Brytanii ta SSHA u partnerstvi z Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy ta Akademiieiu ukrainskoi presy. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/InfoMediaVLL/> (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].
3. *Transdystsyplinaryni klaster «MEDIA&KAPSULY [Transdisciplinary cluster "MEDIA&CAPSULES]*. URL: <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d51300d57f&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d512b2400d&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d51267fae&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d511a1bf53&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d511476cbf&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d510f7bbcd&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d510961fcf&view=prism;> <https://polyhedron.ulif.org.ua/?sharedgraph=627d510350ae9&view=prism> (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].
4. Makarova E. A., and Makarova E. L. (2019). The Functional Model of Using Visualization and Digitalization for Media Literacy Development in Media Education Process. *Media Education (Mediaobrazovanie)*. № 59(4), pp. 547–556. DOI:<https://10.13187/me.2019.4.547>. [in Ukrainian].
5. Semenog O., Semenikhina O., Oleshko P., Prima R., Varava O., and R. Pykaliuk (2020), Formation of Media Educational Skills of a Future Teacher in the Professional Training. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. № 12(3), pp. 219–245. DOI:<https://10.18662/rrem/12.3/319>. [in Ukrainian].
6. Zhu S., Yang H., Wu D., and Chen F., Investigating the Relationship Between Information Literacy and Social Media Competence Among University Students. *Journal of educational computing research*. 2021. № 0735633121997360, DOI :<https://10.1177/0735633121997360>. [in Ukrainian].
7. VIRTUAL LABORATORY «MULTIMEDIA DICTIONARY OF INFOMEDIA LITERACY» (2021). *International scientific and practical conference «Philological sciences, intercultural communication and translation studies: an experience and challenges» : conference proceedings, April 23–24, 2021. Vol. 1. Czestochowa : «Baltija Publishing». Kb]*

d: TOB «КАЛЕНДАР ТМ», 300 с. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/128/3621/7733-1> (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].

8. Drushliak, M. H., Semenoh, O. M., Hrona, N. V., Ponomarenko, N. P., Semenikhina, O. V. (2022). TYPOLOGIIA INTERNET-RESURSIV DLIa ROZVYTKU INFOMEDIINOI HRAMOTNOSTI MOLODI [TYPOLOGY OF INTERNET RESOURCES FOR THE DEVELOPMENT OF INFOMEDIA LITERACY OF YOUTH]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 88(2). 1–22. DOI:<https://doi.org/10.33407/itlt.v88i2.4786>. [in Ukrainian].

9. *Prezentatsiia virtualnoi laboratorii «Multymediinyi slovnyk z infomediinoi hramotnosti» [Presentation of the virtual laboratory «Multimedia Dictionary of Infomedia Literacy»]*. URL:<https://www.youtube.com/watch?v=HN0bsmnM6gE> (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].

10. Teletska A. O., Zahnitko A. P., Nadutenko M. V. *Klasyfikatsiia informatsiino-poshukovykh mov [Classification of information search languages.]*. URL:<file:///C:/Users/User/Downloads/5477%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-10998-1-10-20180525.pdf> (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].

11. Shyrovov V. A. (2020). TEKhnOLOHICHNI ZASADY LOHIKO-LINHVISTYChNYKh DOSLIDZhEN ZAKONODAVSTVA [TECHNOLOGICAL BASIS OF LOGICAL AND LINGUISTIC RESEARCH OF LEGISLATION]. *Tom 2 № 95: Naukovo-tekhnichnyi zhurnal «Bionika intelektu»*. [in Ukrainian].

12. Nadutenko M. V. (2020). Zahalnyi ohliad ta perspektyvy vykorystannia natsionalnykh linhvistychnykh tsyfrovnykh resursiv Ukrainkoho movno-informatsiinoho fondu NAN Ukrainy [General overview and prospects for the use of national linguistic digital resources of the Ukrainian Language and Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine]. *Zb. prats konfer. Natsionalnyi universytet «Kyievo-Mohylianska akademiia»*, URL:<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/17607/> (Last accessed: 15.09.2022).

13. Ontology-Driven Lexicographic Systems Oleksandr Stryzhak, Maksym Nadutenko, Volodymyr Shyrovov, Vitalii Prykhodniuk, URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-98012-2_16

14. Shyrovov V. A., Nadutenko M. V., Stryzhak O. Ye., Yuschenko S. S. (2021). Technological fundamentals of logical and linguistic research of legislation. In: *Bionics of Intelligence, Kharkiv National University of Radioelectronics*, DOI:10.30837/bi.2020.2(95).01.

15. Stryzhak O., Prykhodniuk V., Popova M., Nadutenko M., Haiko S., Chepkov R. (2021). *Development of an Oceanographic Databank Based on Ontological Interactive Documents*. Lecture Notes in Networks and Systems. Cham : Springer. C. 97–114. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-80126-7_8.

16. Nadutenko M., Prykhodniuk V., Shyrovov V., Stryzhak O. (2022). *Ontology-Driven Lexicographic Systems. Advances in Information and Communication. FICC. Lecture Notes in Networks and Systems*. Cham : Springer. C. 204–215. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-98012-2_16

17. Nadutenko M.V. (2021). Stvorennia transdystyplinarnykh klasteriv znan na osnovi linhvistychnykh tekhnolohii platformy «POLIEDR» («POLYHEDRON») z elementamy shuchnoho intelektu [Creation of transdisciplinary knowledge clusters based on linguistic technologies of the POLYHEDRON platform with elements of artificial intelligence]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii "Aktualni pytannia suchasnoi linhvistyky"*, URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19709>. (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].

18. Nadutenko M. V., Yablochkov M. M. (2021). Stvorennia virtualnoi leksykohrafichnoi platformy «UNILEX» yak elementu systemy sotsialno-profesiinoi vzaïemodii «Vseukrainskyi linhvistychnyi dialoh» u konteksti informatsiino-evoliutsiinoho pidkhodu [Creation of the virtual lexicographic platform «UNILEX» as an element of the system of socio-professional interaction «All-Ukrainian Linguistic Dialogue» in the context of the information-evolutionary approach]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii «Aktualni pytannia suchasnoi linhvistyky»*. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19709>. (Last accessed: 15.09.2022). [in Ukrainian].

19. UMIF: Ukrainskyi movno-informatsiinyi fond NAN Ukrainy [UMIF: Ukrainian Language and Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine]. URL: <https://www.ulif.org.ua/about/>. [in Ukrainian].

20. *Proiektly UMIF [UMIF projects]* : URL: <https://ulif.org.ua/projects> [in Ukrainian].

21. *Polozhennia MON Ukrainy pro elektronni osvïtni resursy (2012) [Regulations of the Ministry of Education and Culture of Ukraine on electronic educational resources]* <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re22007?an=10> [in Ukrainian].

22. *Prohramni produkty [Software products]*: URL: <https://central.ulif.org.ua/> [in Ukrainian].

23. *Resursy UMIF [UMIF resources]*: URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist> [in Ukrainian].

O. M. SEMENOG

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Ukrainian Language and Literature,
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy, Ukraine
E-mail: olenasemenog@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8697-8602>*

M. V. NADUTENKO

*Candidate of Philological Sciences, Senior Researcher,
Ukrainian Lingua-Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
E-mail: margo.nadutenko@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-3215-0970>*

THE "MEDIA&CAPSULES" PLATFORM AS A MEANS OF MEDIA CULTURE RAISING

The article reviews the creation and use of the "MEDIA&CAPSULES" platform as a means of raising the level of media culture in order to conduct linguistic research in the conditions of information warfare. The platform was developed by the educational and research center "MEDIA & TEACHER'S CAMPS" of the A.S. Makarenko SumDPU and UMIF of the National Academy of Sciences of Ukraine within the scope of the IREX grant. The technical features of the Virtual Lexicographic Laboratory "Multimedia Dictionary of Infomedia Literacy" as a component of the platform are characterized.

The dictionary provides terms (240 items), their definitions, translation and interpretation in English, multimedia (audio, video content) to provide multimedia visualization of information with an infomedia component.

The platform concept is based on the principles of interactivity, visualization, interdisciplinary integration, text-centrism, soft integration of infomedia literacy.

The information presentation subsystem of the platform is characterized, which is hosted on a separate web server and contains modules for interaction with the user and display of information in the form of "media capsules": "Media literacy", "Critical thinking", "Social tolerance", "Resistance to influences, fact-checking", "Information Literacy", "Digital Security", "Visual Literacy", "Innovation, Creativity Development", filled with media educational material taking into account the methods of media monitoring, media observation, critical analysis of media products.

Separate results of the analysis of software product monitoring among education seekers, future journalists, and teachers based on the results of using the platform are presented. The importance of the ability to distinguish between important and secondary details of a media message, work with facts and arguments, analyze photos, posters, and infographics has been clarified; recognize typical verbal and non-verbal means that indicate the presence of manipulation, propaganda, hidden message content; to have the techniques of communicative interaction in the network space; to acquire skills in countering fakes and hate speech; acquire interpersonal communication skills.

Key words: information war, media culture, platform "Transdisciplinary cluster "MEDIA&CAPSULES", "Multimedia Dictionary of Infomedia Literacy", Ukrainian Language and Information Foundation of the National Academy of Sciences of Ukraine, Educational Research Center "MEDIA&TEACHER Campus", Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.